

Barn som pårørende – mellom foreldres sykdom og egen helse

En studie om helseperspektiv i barn som pårørende-arbeid i spesialisthelsetjenesten

Signegun Romedal

Fagrådgiver i BarnsBeste - nasjonalt kompetansenettverk for barn som pårørende
Master i helsefremmende arbeid, Institutt for helsefremmende arbeid, Høgskolen i Sørøst-Norge

Hege Forbech Vinje

PhD, førsteamanuensis, Institutt for helsefremmende arbeid, Høgskolen i Sørøst-Norge

29.05.2017

Bakgrunn for studien

Lite kunnskap om barn som pårørende og helseperspektiv

Hva er helsefremmende arbeid for barn som pårørende?

Etterspørsel fra WHO og forskningsmiljøer

Helseperspektiv

Patogenese

- Helse som fravær av sykdom
- Utgangspunktet er at kroppens funksjoner fungerer optimalt
- Søker å forklare hvorfor mennesker blir syke, og forhindre sykdom
- Helse er objektivt

Syk/frisk

Salutogenese

- Helse som et kontinuum
- Utgangspunktet er ubalanse i kroppens funksjoner
- Søker å forklare hvordan helse skapes
- Helse er subjektivt

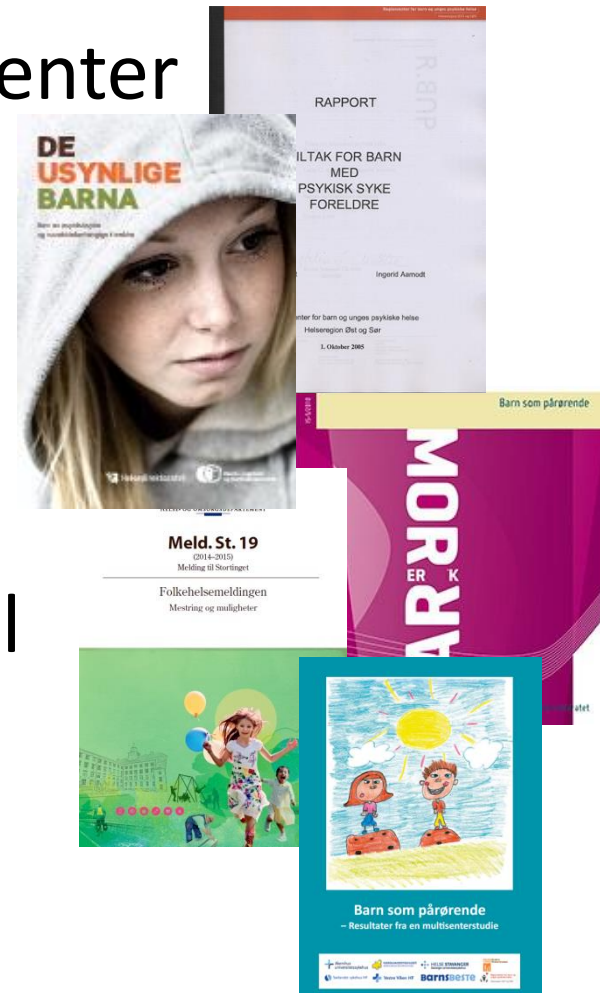
Uhelse _____ Helse

Barn som pårørende i helseperspektiv

Salutogent perspektiv	Patogent perspektiv
Barn som pårørende er i bevegelse i helse (Health ease/dis-ease continuum)	Barn som pårørende forblir friske eller utvikler sykdom (Healthy/sick dichotomy)
Barnas perspektiv er utgangspunkt for å fremme deres helse (The history of the person)	Barn som pårørende kan defineres som en diagnose (The person's disease/diagnosis)
Barn som pårørende er kompetente deltakere (Salutary factors)	Foreldres sykdom er en risikofaktor for barn (Risk factors)
Foreldres sykdom kan virke helseskadelig, helsenøytralt eller helseskadelig for barn som pårørende (Stress might be pathogenic, neutral or salutary)	Barn som pårørende er i risiko og må beskyttes (Stress is pathogenic)
Medbestemmelse og mestring er vesentlig for aktiv tilpasning for barn som pårørende (Active adaptation)	Barn som pårørende-arbeidet har en standardisert og problemfokuset tilnærming der barna er passive mottakere (The magic bullet)

Helseperspektiv i offentlige dokumenter

- Norske offentlig førende dokumenter for barn som pårørende-arbeid 2005-2015
- Et patogent helseperspektiv dominerer
- Et salutogent perspektiv er litt til stede og ser ut til å være i bevegelse

Hvordan har ideene vokst frem?

- Rollen «barn som pårørende»
- Forskning
- Syn på barn i Norge
- Tolkning og bruk av ord og begreper

Hva holder ideene i live?

- Fagmiljø og fagpersoner som aktører
- Overføring av tekst
- Politiske satsinger

Hva gir ideene gjennomslag?

- Utgiver av dokumentene
- Forankring i lovverk
- Forskning

Hva vil det si for praktisk barn som pårørende- arbeid?

- Metodisk tilnærming
- Opplæring
- Involvering av barna selv
- Terskel for intervensjon

I helsefremmende arbeid rettet mot barn og unge som pårørende -
patogenese og salutogenese som gjensidig avhengige

Referanser

- Antonovsky, A. (1979). *Health, stress, and coping*. San Francisco and London: Jossey-Bass Publishers.
- Antonovsky, A. (1996). The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International*, 11(1), 11-18.
- Antonovsky, A. (2012). *Helsens mysterium: Den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Boorse, C. (2014). A second Rebuttal on Health. *Journal of Medicine and Philosophy*, 39(6,) 683-724.
- Bratberg, Ø. (2014). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Cappelen Damm.
- Catford, J. (2014). Turn, turn, turn: time to reorient health services. *Health Promotion International*, Vol 29 No.1. doi: 10.1093/heapro/dat097
- Eriksson, M. (2007). Unravelling the Mystery of Salutogenesis. The evidence base of the salutogenic research as measured by Antonovskys's Sense of Coherence Scale. Doctoral thesis. Folkhälsan Research Centre, Health Promotion Research Programme, Research Report 2007:1. Turku: Folkhälsan.
- Hancock, T. (2012). The Healthy hospital: a contradiction in terms. I Scriven, A., & Hodgins, M. *Health promotion settings: Principles and practice* (s.126-129). London: SAGE Publications Ltd.
- Haugland, B. S. M., Trondsen, M. V., Gjesdahl, S., & Bugge, K. E. (2015). På vei mot bedre støtte til barn som pårørende. I Haugland, B. S. M., Bugge, K. E., Trondsen, M. V., & Gjesdahl, S (Red.), *Familier i motbakke. På vei mot bedre støtte til barn som pårørende* (s.13-26). Bergen: Fagbokforlaget.
- Haugland, B. S. M., Ytterhus, B., & Dyregrov, K. (2012). Barna i sentrum – hva vil vi løfte fram? I Haugland, B. S. M., Ytterhus, B., & Dyregrov, K (Red.), *Barn som pårørende* (s.7-17). Oslo: Abstrakt forlag.
- Keyes, C. L. M. (2002). The mental Health Continuum: From Languishing to Flourishing in Life. *Journal of Health and Social Research*, 43: 207-222.
- Langeland, E. (2014). *Salutogenese og psykiske helseproblemer – en kunnskapsoppsummering*. Rapport nr 1/2014. NAPHA.
- Mittelmark, M. B., & Bull, T. (2013). The salutogenic model of health promotion research. *Global Health Promotion* 20(30), 30-38. doi: 10.1177/17579759134866884
- Mittelmark, M. B., Bull, T., Daniel, M., & Urke, H. (in press). *Specific Resistance Resources in the Salutogenic Model of Health*. I Handbook of Salutogenesis.
- Mjøsund, N.H. (2016). Helsefremming for personer med psykisk lidelse innlagt i sykehus. I Haugan, G., & Rannestad, T. (red), *Helsefremming i spesialisthelsetjenesten* (s.236-250). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Norsk nettverk for helsefremmende sykehus og helsetjenester. (2016). *Norsk nettverk for helsefremmende sykehus og helsetjenester*. Hentet 08.02.2016, fra <http://www.norskph.no>
- Sagy, S., & Antonovsky, H. (2000). The development of the sense of coherence: A retrospective study of early life experiences in the family. *Journal of aging and human development*, 51(82), 155-166.
- Vinje, H. F., Langeland, E., & Bull, T. (In press). Aaron Antonovsky's Development of Salutogenesis, 1979 to 1994. Chapter 4, In Maurice B. Mittelmark (Ed). *Handbook of Salutogenesis*. Sveits: Springer.
- Ytterhus, B. (2012). Hva er et «pårørende barn»? Barn mellom risiko, nytte og en åpen fremtid. I Haugland, B. S. M., Ytterhus, B., & Dyregrov, K (Red.), *Barn som pårørende* (s.18-37). Oslo: Abstrakt forlag.

Ta kontakt for flere referanser: signegun.romedal@sshf.no

Takk for oppmerksomheten!

signegun.romedal@sshf.no